

Asia: VN/18046/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle yrittäjän eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ja tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne yrittäjän eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaannpanosäännökseen esitetystä muutoksesta?

-

Näkemyksenne esitetyn lakimuutoksen (YEL) vaikutuksista?

-

Näkemyksenne tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annettuun lakiin ehdotetusta muutoksesta?

Näkemyksenne tämän lain muutoksen vaikutuksista?

Palkansaajakeskusjärjestöjen yhteinen lausunto koskien tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annettuun lakiin ehdotettua muutosta.

Palkansaajakeskusjärjestöillä ei ole huomauttamista esitykseen.

Yleistä lausuttavaa esitysluonnoksesta

Palkansaajakeskusjärjestöjen yhteinen lausunto koskien YEL-työtulon muutosta

Palkansaajakeskusjärjestöt eivät pidä hyvänä esitystä YEL-työtulon tarkistusten enimmäisrajan ulottamista sellaisiin yrittäjiin, jotka ovat aloittaneet toimintansa 1.1.2023 alkaen ja joille on vahvistettu YEL-työtulo ensimmäisen kerran 1.1.2023 ja 31.12.2025 välisenä aikana.

Jatkotyölle yrittäjien eläkelain ja yrittäjien muun sosiaali-turvan kehittämiseksi on tarvetta. Hallitus on käynnistänyt YEL-järjestelmän kehittämistarpeita koskevan arvioinnin, joka toteutetaan selvityshenkilön selvityksenä. Määräaika tälle työlle on 30.11.2025. Olisikin ollut toivottavaa, että muutokset YEL:n kehittämiseksi tehtäisiin tämän jälkeen eikä palastellen.

Alun perin 1.1.2023 voimaantulleen lakimuutoksen tärkeimpänä tavoitteena oli löytää keinoja alivakuuttamisen korjaamiseen ja vähentää valtion kasvavaa rahoitusosuutta yrittäjien eläketurvasta.

Vuonna 2023 voimaantulleen lainmuutoksen eduskuntakäsittelyssä kirjattiin kuitenkin hallituksen esityksestä poiketen tarkistamismenettelyä koskeva rajoitus, jonka mukaan ensimmäisellä tarkistuskerralla työ-tuloa voidaan tarkistaa enintään 4 000 euroa ylöspäin ja toisella tarkistuskerralla edellisellä kerralla vahvistetusta työtulosta enintään 4 000 euroa ylöspäin. Näin hidastettiin alkuperäisen hallituksen esityksen tavoitetta alivakuuttamisen ja valtionosuuden vähentämisestä. Nyt lausuttavana olevassa hallituksen esitysluonnoksessa samaa 4000 euron enimmäismäärää esitetään sovellettavaksi myös lainmuutoksen voimaantulon jälkeen aloittaneiden yrittäjien YEL-työtulon ensimmäisellä tarkistuskerralla vuosina 2026–2028.

Aloittavan yrittäjän työtulon määrittely tehdään vakuutusta otettaessa puutteellisilla tiedoilla, sillä yritystoiminta ei ole vielä käynnistynyt eikä siitä ole siten käytettävissä taloudellisia tietoja. Esitetty rajoitus merkitsee sitä, ettei YEL-työtuloa välttämättä vahvisteta tarkistuksen yhteydessä lain mukaiselle tasolle eli yrittäjä voi jäädä alivakuutetuksi. Ali-vakuuttaminen aiheuttaa yrittäjille ongelmia paitsi eläketurvan osalta niin myös muun sosiaalivakuutuksen määräytymisen kannalta.

Alivakuuttaminen on ongelma myös julkisen talouden näkökulmasta. Valtionosuus YEL-järjestelmään on kasvanut merkittävästi viimeisen vuosikymmenen aikana. Vuonna 2010 valtionosuus oli 96,6 miljoonaa euroa ja määrä on kasvanut vuoteen 2020 mennessä 349 miljoonaan euroon. Jos alivakuuttamiseen ei puututa, tulee valtionosuus edelleen kasvamaan voimakkaasti tulevina vuosikymmeninä. Vuoden 2026 osalta valtionosuuden määrän arvioidaan olevan jo lähes 600 miljoonaa euroa. Tämä aiheuttaa lisäpainetta valtion talouteen.

Lausunnoilla oleva esitys pienentää esitysluonnoksen mukaan työtulosummaa vuositasolla noin 40–60 miljoonalla eurolla, jolloin vakuutusmaksukertymän valtionosuutta vähentävä vaikutus jää noin 10–15 miljoonaa euroa arvioitua pienemmäksi. Erotus jää verovaroin katettavaksi. Ei ole vakuutusperiaatteen mukaista, että muut kuin vakuutetut rahoittavat suurta osaa etuuksista.

Esitysluonnoksessa ei ole huomioitu alivakuuttamisen vaikutuksia työmarkkinoiden toimintaan. Palkansaajakeskusjärjestöt pitävät alivakuuttamisessa ongelmana erityisesti sitä, että yrittäjätyön vakuuttamisen tasolla voi olla vaikutusta työmarkkinoiden rakenteeseen työn hinnoittelun kautta, jos yrittäjien työtä vakuutetaan jatkuvasti ja laaja-mittaisesti työntekijän vastaavaa vakuuttamista alhaisemmalla tasolla. Kun vastaavaa työtä palkansaajalla teettävän työnantajan tulee maksaa lakisääteiset sosiaaliturvamaksut työntekijälle työstä maksetun palkan perusteella, alivakuuttaminen voi käytännössä ohjata valintaa sen suhteen, palkataanko työtä tekemään työntekijä vai teetetääkö työ yrittäjällä.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Akava ry

STTK ry

Vanhala Laura

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry